

УДК 1 :008 (045)

Т. А. Пода

ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У ГЛОБЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Національний авіаційний університет;
e-mail: podatetiana@nau.edu.ua; ResearcherID: R-8153-2018

Анотація. Стаття присвячена аналізу особливостей суспільно-політичних процесів в умовах становлення і розвитку мережевого суспільства. Аналізуються сутність і зміст понять «мережа» та «інформаційне мережеве суспільство», визначаються їхні особливості, досліджуються відмінні характеристики мережевого суспільства з позицій концепції суспільства мереж М. Кастельса і різноматичної інтерпретації сучасного суспільства Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі. Автор приходить до висновку про деліберативний простір як основне джерело формування політичних структур мережевого суспільства.

Ключові слова: мережа, мережеве суспільство, інформаційне суспільство, делібералізм, глобалізація.

Вступ

Процеси глобалізації та комп'ютеризації, що посилилися у другій половині ХХ ст., спровокували радикальні зміни в суспільстві. Сьогодні, відразу після народження, людина опиняється в різноманітних мережах: шкільних, виробничих, бюрократичних тощо. Людину формують соціальні мережі та Інтернет, а не систематичне засвоєння знань, сімейних цінностей та традицій. Усі ці зміни мають неабиякий вплив як та окремого індивіда так і на суспільство загалом.

Однією з особливостей сучасного інформаційного суспільства є зростання популярності соціальних мереж, що функціонують в інформаційному просторі. Постійно розширюючи і охоплюючи все нові і нові сегменти (від економіки, політики, науки до вищої освіти), мережеве суспільство безпосередньо впливає на формування багаторівневої глобалізації, у тому числі, і через роботу соціальних мереж.

Ми погоджуємося з дослідниками, які у своїх роботах застосовували поняття ризому при аналізі «мереж»: Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі (Дельоз, Гваттарі, 2010) та інші. Серед вчених, які наголошують на зростаючій ролі мереж у функціонуванні сучасного суспільства, – М. Кастельс, який запровадив поняття «мережеве суспільство».

Серед вітчизняних дослідників, які цікавляться особливостями різноманітних аспектів мережевого суспільства, можна назвати Т. Савельєву, яка у своєму дослідженні звертається до визначення поняття «мережеве суспільство»; О. Дзьобаня та О. Сосніна, які досліджують впливи мережевих систем комунікації у процесі глобалізації на горизонтальні й вертикальні сегменти і структури суспільств (Дзьобаня, Соснин, 2015). Т. Бельська аналізує фактори (детермінанти), що впливають на взаємовідносини громадянського суспільства і публічної влади та комунікацію між ними (Бельська, 2012). С. Ягодзінський доводить, що в умовах інформаційного суспільства різноманітність віртуального соціального простору визначає новий контур соціальних взаємодій, задає нові правила існування для більшості соціальних практик (Ягодзінський, 2018).

Метою статті є аналіз сучасного інформаційного етапу розвитку постіндустріального суспільства, зокрема його переходу на рівень мережевого та виокремлення сутності терміну «мережеве суспільство», який є визначальним у характеристиці сучасних реалій та визначення основних факторів стано-

влення сучасного суспільства, що вказують на його мережевий характер.

Завдання

Систематизувати вітчизняний та зарубіжний досвід щодо визначення соціальних складових, що впливають на формування феномену соціальних мереж, з метою розкриття особливостей суспільно-політичних процесів в умовах становлення і розвитку мережевого суспільства. Проаналізувати сутність і зміст понять «мережа» та «інформаційне мережеве суспільство», щоб дослідити відмінні характеристики мережевого суспільства з позицій концепції суспільства мереж.

Методологія дослідження

Методологічною основою нашого дослідження виступає міждисциплінарний підхід, який реалізується у використанні принципів об'єктивності, історизму та системності, а також мережевий підхід (С. Берковіц, Б. Веллман, П. Марсден, Д. Ноук, Л. Фріман). Методологічну базу мережевого підходу використовували для дослідження різноманітних аспектів соціального життя, зокрема в економічній соціології, М. Грановеттер, Х. Уайт та інші, що дозволило дослідникам більш детально розглянути сутність соціальних змін, які відбуваються в рамках мережевого суспільства. До того ж, для аналізу сутності і змісту понять «мережа» та «інформаційне мережеве суспільство» ми використовували герменевтичний і компаративний підходи, які поклали базовими в інтегрованому процесі експлікації й порівнянні змісту даних понять.

Результати

На початку третього тисячоліття змінюється сутність та характер соціальних процесів, окремих соціальних практик, у тому числі тих, що виникають у системі владних відносин. Ми стаємо свідками утворення нового типу суспільства, яке вчені називають мережевим.

Мережеве суспільство – це специфічна форма соціальної структури, яка визначається дослідниками як невід'ємна характеристика інформаційної ери, що виступає сучасним історичним періодом, який характеризується надзвичайно швидким розвитком інформаційно-комунікативних технологій із чітким домінуванням інформаційного обміну і виробництва нового знання. Інформаційна ера прийшла на зміну індустріальної ери, яка базувалася на процесах виробництва продукції та її розподілу.

Голландський соціолог Ян ван Дійк у своїй статті «Мережеве суспільство: соціальні аспекти нових медіа» ще у 1991 році визначав мережеве суспільство як таку форму суспільства, яка все частіше організовує соціальні відносини за допомогою медіамереж, поступово заміщуючи або, як мінімум, доповнюючи ними соціальні комунікації. Він цілком справедливо вважав становлення мережевого суспільства, заснованого на вільному миттєвому доступі до медіаресурсів, неминучим соціальним процесом.

Відомий західний учений М. Кастельс зазначає, що ми є свідками формування нового типу суспільства, яке він називає «мережовим суспільством» або «суспільством мережевих структур» (network society). Виникнення та поширення мережевого принципу організації соціальних практик стало причиною суттєвих структурних, динамічних і функціональних змін цілого суспільства, що впливає на хід та результати процесів, пов'язаних із виробництвом, щоденним життям, культурою і владою (Кастельс, 2000: 494-496). Мережі, як організаційні засоби, мають неабиякі переваги через властиві їм гнучкість та адаптивність. Інтернет, ставши тканиною нашого життя, зумовив перехід у нову форму суспільства – мережеве суспільство.

До основних характеристик мережевого суспільства, виділених М. Кастельсом, можна віднести наступні:

- інформаційна економіка, яка залежить від знань, інформації і технології їх обробки;

- національні, регіональні та місцеві економіки цілком залежать від світової, з якою вони пов'язані через мережі і ринки;

- у політиці національна держава поступово замінюється державою мережевого типу: «Нова держава інформаційної епохи - це новий тип мережевої держави, яка заснована на мережі політичних інститутів і органів прийняття рішень національного, регіонального, місцевого та локального рівнів, постійна взаємодія яких трансформує процес прийняття рішень у постійні переговори між ними» (Кастельс, 2000: 29);

- у культурі М. Кастельс підтримує позицію постмодерністів Ж. Бодрійяра та Ф. Ліотара, які актуалізували роль електронних ЗМІ та Інтернету у формуванні сучасної культури. Разом із тим, він відзначає низку істотних ознак сучасної культури, що роблять її духовним стрижнем саме мережевого суспільства. Перш за все, це аналіз сучасної культури як «культури реальної віртуальності», під якою М. Кастельс розуміє «систему, в якій сама реальність (тобто матеріальне / символічне існування людей) повністю схоплена і занурена у віртуальні образи, у вигаданий світ, де зовнішні відображення не просто знаходяться на екрані, але самі стають досвідом» (Кастельс, 2000: 35);

Проте концепція М. Кастельса не є єдиним підходом до аналізу природи мережевого суспільства. Ж. Дельоз і Ф. Гваттарі запропонували поняття різоми – постмодерністського символу сучасного суспільства. Різома – це постмодерністський символ інформаційного суспільства, що позначає заплутаний корінь, підземне повзуче кореневидне стебло. Оскільки «світ втратив свій стрижень», залишається визнати, що «абсолютно необхідні неточні вирази, щоб

позначити щось точно» (Дельоз, Гваттарі 2010: 36). Різома увійшла до числа понять, за допомогою яких виявилось можливим аналізувати і розуміти світ, який «втратив стрижень». Ж. Дельоз і Ф. Гваттарі сформулювали принципи різоматичності структури або «властивості різоми», що цілком відповідають основним рисам сучасного мережевого суспільства. Для мережевою структури характерною є принципова множинність зв'язків, комунікацій, «нервових волокон», які об'єднують акторів, а не самі актори.

Українська дослідниця Т. Савельєва, шукаючи підстави для визначення сучасного суспільства як мережевого, окреслює такі вирішальні фактори становлення останнього: збільшення ролі інформації в житті суспільства, збільшення частки комп'ютерних комунікацій, створення глобального інформаційного (комунікативного) простору, і, відповідно, зміна самої соціальної реальності, в якій усі основні сфери життєдіяльності ґрунтуються на «мережевій логіці» (Савельєва, 2012 : 91).

Мережевий підхід до державного політичного управління є відображенням не тільки суперечок, які ведуться між представниками різних управлінських теорій, але і відповіддю на зміни умов, в яких здійснюється управління. Система публічного управління за останні десятиліття істотно змінилася, що спонукає звертатися до нових моделей управління, крім ринкових та ієрархічних адміністративних. Зросла плюралізація громадських структур, ускладнилася взаємовідносини між різними групами населення, високий рівень суспільних потреб і очікувань, зростання впливу міжнародного фактора на внутрішню політику держави, інформатизація суспільства, падіння довіри населення до центральних органів управління – це і багато іншого змушують переглядати традиційні управлінські підходи.

Аналізуючи зміни, які відбуваються в сфері політики в умовах формування мережевого суспільства, варто наголосити на тому, що сучасне суспільство вимагає формулювання та імплементації нових засад політичної діяльності, які б відповідали вимогам суспільства інформаційної доби. Тут може виявитися дієвою модель деліберативної політики запропонована Ю. Хабермасом. Деліберативна модель покликана інтегрувати у єдину концептуальну структуру механізми прийняття рішень та політичну комунікацію. Ю. Хабермас зауважує: «Серце деліберативної політики полягає у мережі дискурсів і переговорів, які роблять можливим раціональне вирішення прагматичних, моральних і етичних питань» (Назачук, 2002:34).

Отже, бурхливий розвиток різних форм громадянської і політичної участі форумного типу є показником поширення деліберативної політики у сучасному світі. Інтернет дає можливість вести тривалі відкриті дискусії, а анонімність участі забезпечує прийнятний рівень безпеки учасників таких дискусійних майданчиків. Для сучасної політики, в значенні практики громадянського самовизначення, ключовим є діалог, який розгортається шляхом залучення індивіда у горизонтальні взаємини публічної сфери, через мережі. Практично будь-який вагомий політичний проект, перш ніж вступити в стадію формалізації та імплементації, сьогодні тесту-

ється у віртуальному інформаційному середовищі, отримуючи там громадську підтримку чи осуд.

В умовах мережевого суспільства з'явилося і набуло широкого поширення таке нове соціальне і політичне явище, як «мережевий протест», або «твіттер-революція». Сутність даного феномену полягає в активному і масовому використанні Інтернет-технологій (соціальних мереж і сервісів (Facebook, YouTube, Twitter), різного роду блогів, чатів і т. д.) для мобілізації протестної активності громадян. Мережеві медіа виступають в якості майданчиків акумуляції протестної активності та інструментів координації дій протестного електорату. Отже, традиційні форми політичного протесту трансформуються і поступово заміщаються за допомогою використання різноманітних мережевих медіа новими і досить ефективними формами координації колективних дій у політичному полі.

У віртуальному інформаційному мегапросторі немає єдиного інформаційного «центру», їх безліч, так само як немає єдиного напрямку руху інформаційного потоку – їх безліч, як і самих потоків. В основі розвитку мережевого суспільства лежить не тільки розвиток інформаційних технологій, але також і зростання та примноження комунікативних зв'язків та відносин. Як ми зазначали у нашому попередньому дослідженні, «...віртуальні потоки викликають особливий інтерес, оскільки саме на них сконцентрувався основний інструментарій впливу на політику, економіку, соціальні сфери, а сьогодні і на військову сферу, оскільки сучасне людство намагається відійти від використання військових засобів і перемагати, не вбиваючи. Саме інформаційні потоки інтернету є привабливими для досягнення такої мети, завдяки легкості досягнення необхідного ефекту» (Пода, 2016: 59) Сучасне суспільство, завдяки розвитку телекомунікаційних технологій, знаходиться у постійній комунікативній дії. Інформаційні технології не тільки забезпечують передачу інформації, але і створюють форму і принципи організації міжособистісних і масових соціальних комунікацій.

Якщо доіндустріальна та індустріальна епоха характеризуються ієрархічними моделями управління та влади, коли інформація надходила з одного центру та поширювалася «по вертикалі», то сьогодні, завдяки інформаційним технологіям, створюються такі організаційні форми управління, коли стає можливим швидко та ефективно доставляти інформацію до адресата з декількох центрів одночасно, «по горизонталі». Як результат, відносно негнучкі і вертикально орієнтовані інститути заміщуються гнучкими, горизонтально орієнтованими мережами, через які здійснюється управління і обмін ресурсами (Кастельс, 2000: 134).

Отже, у сучасному суспільстві мережевий принцип використовується для підвищення ефективності управління. Так звані громадські мережі (Public Networks) формують горизонтальну структуру комунікацій. Ефективність таких організацій гарантується раціональною структурою витрат та низьким рівнем зайнятості. Слушною є думка української дослідниці Л. Ороховської: «В інформаційну еру різні види соціальних рухів (за охорону навколишнього середовища, жіночі, за людські права, за етнічну ідентичність, релі-

гійні, націоналістичні, культурні і т.п.) організуються за допомогою Інтернету. Інтерактивні мережі стають засобом соціальної трансформації, матеріальним базисом для організації й мобілізації прихильників певних ідей та інтересів» (Ороховська, 2016: 27).

Мережева структура є виправданою, коли необхідно прийняти рішення в середовищі, що швидко змінюється. На основі мережевих структур реалізується інтерактивний принцип взаємодії в політиці, освіті, науці, бізнес-структурах, економічній сфері, сфері послуг.

Разом із тим, з появою мережевого суспільства виникають нові виклики, навіть загрози для людини і суспільства. Дослідники звертають увагу на небезпеку надмірного перебування людини у віртуальному світі, на те, що інформаційні соціальні мережі змінюють образ мислення, почуття і поведінку людини (Найдюнов, 2017). Варто також зазначити, що за мережевим принципом працюють і асоціальні структури: терористичні організації, організовані злочинні угруповання тощо. «Проте сьогодні немає відносно цілісного розуміння сутності віртуальних соціальних мереж, вони можуть служити і місцем, де індивіди мають можливість знизити накал емоцій просто висловивши свою думку і обговоривши певну подію, але можуть бути каналом залучення мас для організації акцій протесту і непокори» (Пода, 2017: 68).

Якщо в традиційному суспільстві соціальні інститути були фундаментом, основою соціальної структури, то з розвитком мережевого суспільства відбувається зміна їхніх ролей. Як зазначає Ж. Ліповецьки, «наука, влада, робітничий клас, армія, сім'я, церква, партії і т. д. вже перестали функціонувати на глобальному рівні як абсолютні і недоторканні інститути; ніхто в них більше не вірить; ніхто в них більше нічого не вкладає». Ці інститути не зникли зовсім, але принципово змінилася їх структура і принципи функціонування. Визначальним стає їх уміння контролювати і направляти потоки інформації (Ліповецьки, 2001: 57).

Отже, вплив Інтернету на функціонування суспільства та його соціальні зміни потребує подальшого вивчення. Адже віртуалізація діяльності може зумовлювати нестабільність функціонування суспільства та нестійкість його підсистем, пов'язаних з утвердженням мережевої структури суспільства.

Обговорення

Феномен «мережевого суспільства» виникає у 90-х роках ХХ століття і відтоді привертає постійну увагу вчених, фахівців і громадян у всьому світі. Поняттям «мережа» позначали у своїх дослідженнях специфічні соціальні зв'язки, що утворювалися у результаті інформаційно-комунікаційної взаємодії такі вчені, як П. Бурдье, Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі та інші. Серед науковців, які наголошували на зростаючій ролі мереж у функціонуванні сучасного суспільства, можна назвати М. Манна та М. Кастельса.

До вітчизняних авторів, які займаються вивченням різноманітних аспектів дослідження мережевого суспільства, можна віднести І. О. Вершинську, Г. В. Градосельську, О. В. Назарчука, С. В. Цветкову, К. І. Шпару, С. М. Ягодзінського та інших. Вітчизняні науковці в межах теорії мережевого суспільства переймаються проблемами становлення єдиного кібер-

комунікаційного середовища, вивчають проблеми мережових спільнот та досліджують соціальні мережі, аналізують ринкові відносини, вивчають процес віртуалізації сучасного суспільства тощо.

Становлення мережевої організації соціуму пов'язано з новими викликами і досягненнями XXI століття, з новою організацією людства, практикою взаємодії між людьми. У філософії цей феномен знайшов своє вираження у зростанні інтересу до «комунітарної філософії». У новому суспільстві людина стає реальним суб'єктом в прийнятті рішень, за допомогою включення в мережеві спільноти. У 90-х рр., коли різке зростання інформатизації посприяло розвитку комунікацій, мережеві структури наблизили високі технології до людей. ІТ технології стали невід'ємною частиною життя пересічної людини та важливою складовою соціальної реальності. Лідерами в «мережі» в цей період стали громадські об'єднання. Це явище отримало назву «революції третього сектора», що може бути визначено як глобальний, загальнолюдський феномен, який впливає на спосіб життя людей, на світову і національні культури.

Висновки

Бурхливий розвиток інформаційних технологій призвів до зміни структури суспільства, надавши йому рис мережевого суспільства. Зі зростанням швидкості комунікацій між людьми прискорився темп життя. Нове суспільство дає можливості для подальшого розвитку науки і вдосконалення техніки, оскільки знищуються просторові і часові бар'єри. За цих умов значно інтенсифікується обмін ідеями, знанням, досвідом тощо. Соціально-філософський аналіз дозволяє створювати теоретичні узагальнення і виходити на рівень прогнозування тенденцій до подальшого розширення соціальних мереж.

З розвитком мережевого суспільства відбувається зміна ролей соціальних інститутів і принципів їхнього функціонування, що тягне за собою зміну соціальної структури суспільства. Визначальними стають уміння контролювати і направляти потоки інформації, доставляти інформацію до адресата з декількох центрів одночасно, «по горизонталі». За цих умов партикулярні, вертикально орієнтовані інститути, заміщаються гнучкими, горизонтально орієнтованими мережами, через які здійснюється процес управління і обмін ресурсами. Отже, у сучасному суспільстві мережевий принцип використовується для підвищення ефективності управління, формуючи горизонтальну структуру комунікацій, або, так звані, громадські мережі (Public Networks). Ефективність таких організацій гарантується раціональною структурою витрат та низьким рівнем зайнятості.

Список літератури

1. Абрамов Р. Б. Сетевые структуры и формирование информационного общества / Р. Б. Абрамов // Социологические исследования. – 2002. – № 3. – С. 133-140.
2. Бельська Т. Комунікаційна взаємодія влади та громадськості в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс] / Т. Бельська // Держава і суспільство. – 2012. – №3. – С. 163-169. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-3/doc/5/02.pdf>
3. Делез Ж. Тысяча плато: капитализм и шизофрения / Ж. Делез, Ф. Гваттари; пер. с фран. Я. И. Свирского. – Екатеринбург: У-Фактория, 2008. – 672 с.
4. Дзьобань О. Інформаційне суспільство як мережево-комунікативний простір управління [Електронний ресурс] /

О. Дзьобань, О. Соснін // Віче. – 2015. – № 10. – С. 7-13. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_10_3

5. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс; пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.

6. Липовецки Ж. Эра пустоты. Эссе о современном индивидуализме / Ж. Липовецки. – СПб: Владимир Даль, 2001. – 331 с.

7. Назачук А. Этика глобализирующегося общества [Електронний ресурс] / А. Назачук – Режим доступу: <https://www.vuzlib.su/beta3/html/1/24499/24569/>

8. Найдюнов О. Г. Теоретико-методологічні особливості сучасного дискурсу мережевого суспільства: плюралізм і міждисциплінарність / О. Г. Найдюнов // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2017. – № 15. – С. 94-97.

9. Ороховська Л. А. Особливості взаємодії масмедіа і держави в інформаційному суспільстві / Л. А. Ороховська // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – 2016. – № 2. – С. 25-29.

10. Пода Т. А. Зміна системи міжнародних відносин під впливом інформатизації / Т. А. Пода // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – 2016. – № 2. – С. 57-60.

11. Пода Т. А. Вплив високих технологій на розвиток громадянського суспільства / Т. А. Пода // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – 2017. – № 2. – С. 66-69.

12. Савельєва Т. П. Сучасне мережеве суспільство: проблеми визначення [Електронний ресурс] / Т. П. Савельєва // Сучасне суспільство. – 2012. – Вип. 1. – С. 87-92. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cuc_2012_1_14.

13. Ягодзінський С. Віртуальність і ризомність: буття на перехресті / С. Ягодзінський // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – 2018. – № 2 (28). – С. 37-39. – ()

References

1. Abramov, R. 2002. Setevyye struktury i formirovaniye informatsionnogo obshchestva [Network structures and the formation of the information society]. *Sotsiologicheskkiye issledovaniya*, №3.
2. Belska, T. Komunikatsiyna vzayemodiya vlady ta gromadskosti v informatsiynomu suspilstvi. 2012. [Communication interaction between government and the public in the information society].
3. Castells, M. 2000. Informatsionnaya epokha: ekonomika, obshchestvo i kultura [The Information Age: Economy, Society and Culture]. Moscow: GU VSE.
4. Deloz, Zh., Gvattari, F. 2010. Tyisyacha plato: kapitalizm i shizofreniya [Thousand plateau: capitalism and schizofrenia] Ekatrnrinburg: U-Faktoriya (In Russian).
5. Dzuban, O., Sosnln, O. 2015. Informatsiynne suspilstvo yak merezhevo-komunikativnyi prostir upravlinnya [Information society as a network-communication space of control].
6. Lipovetsky, G. 2001. Era pustoty. Esse o sovremennom individualizme [Era of emptiness. Essay on modern individualism]. Saint Petersburg: Vladimir Dal. (In Russian).
7. Naydonov, O. 2017. Teoretyko-metodolohichni osoblyvosti suchasnoho dyskursu merezhevoho suspilstva: plyuralizm i mizhdystsypinarnist' [The theoretical and methodological features of the modern discourse of the network society: pluralism and interdisciplinarity]. *Aktualni problemy filosofiyi ta sotsiologiyi*, №15.
8. Nazachuk, A. Etika globaliziruyushchegosya obshchestva [Ethics of a globalizing society].
9. Orokhovska, L. 2016. Osoblyvosti vzayemodiyi masmedia i derzhavy v informatsiynomu suspilstvi [Sides of interaction of mass-media and state in information society]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiynoho universytetu. Seriya: Filozofiya. Kulturolohiya*, № 2 (24).
10. Poda, T. 2016. Zmina systemy mizhnarodnykh vidnosyn pid vplyvom informatyzatsiyi [Alteration of the system of international relations under the influence of informatization].

Visnyk Natsionalnoho aviaitsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, № 2 (24).

11. Poda, T. 2017 Vplyv vysokyykh tekhnologiy na rozvytok hromadyskoho suspilstva [The influence of high technologies on the development of civil society]. *Visnyk Natsionalnoho aviaitsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, № 2 (26).*

12. Savelyeva, T. 2012 Suchasne merezheve suspilstvo: problemy vyznachennya [Modern Network Society: Problems of Definition]. *Suchasne suspilstvo, Vol. 1.*

13. Yahodzynskyi, S. 2018 Virtualnist' i ryzomnist': buttya na perekhresti [Virtuality and rhizoma: being at a crossroad]. *Visnyk Natsionalnoho aviaitsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, № 2 (28).*

Т.А. ПОДА

ФЕНОМЕН СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В ГЛОБАЛИЗИРОВАННОМ МИРЕ

Статья посвящена анализу особенностей общественно-политическая процессов в условиях становления и развития сетевого общества. Проводится анализ сущности и содержание понятий «сеть» и «информационное сетевое общество», определяются их особенности, исследуются отличительные характеристики сетевого общества с позиций концепции общества сетей М. Кастельса и ризоматичность интерпретации современного общества Ж. Делеза и Ф. Гваттари. Автор приходит к выводу о делиберативном пространстве как основном источнике формирования политических структур сетевого общества.

Ключевые слова: сеть, сетевое общество, информационное общество, делиберализм, глобализация.

T. PODA

SOCIAL NETWORKS PHENOMENON AND ITS IMPACT ON SOCIAL AND POLITICAL PROCESSES IN GLOBALIZED WORLD

Introduction. The globalization and computerization processes, intensified in the second half of the 20th century, provoked the radical changes in the society. Nowadays, since the moment of his birth a man finds himself in a variety of networks: school, production, bureaucracy, etc. Humans are being grown up under the social networks and Internet influence, rather than the family values and traditions one. All these changes have a tremendous impact on man as well as on society. **The aim** of the article is to analyze the information stage of the post-industrial society, in particular its transition to the networking level, and to reveal the essence of the concept "network society", characterizing the current network realities and determining the main factors of their formation. **The tasks** of the article are to systematize Ukrainian and foreign research experience in the sphere of determining of society's components that influence the formation of the phenomenon of social networks in order to reveal their peculiarities in social and political processes; to analyze the essence and content of the "network" and "Network Society" concepts in order to study the distinct characteristics of a network society from the standpoint of the concept of a society of networks. **Research results.** The development of information technologies has led to a change in the structure of society, giving it the features of a network society. Both the speed of communication and the pace of life have accelerated. A new society provides opportunities for the further development of science and the improvement of technology, as the spatial and temporal barriers are eliminated. Under these conditions, the exchange of ideas, knowledge, experience, and etc. is significantly intensifying. Social and philosophical analysis allows to create theoretical generalizations and proceeds to the level of forecasting of the further expansion of social networks. **Conclusion.** The development of the network society influence on the changes of roles of social institutions on the basis of deliberative principles of their functioning, which entail a change in the social structure of society.

Key words: network, Network Society, Information Society, deliberatism, globalization.

УДК 001 [14+17](045)

Н. М. Сухова

ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДИНИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Національний авіаційний університет;
e-mail: n.s.nikas@nau.edu.com; ORCID: 0000-0002-2422-4397

Анотація. Розглянуто проблему перспективи людини в складному просторі інформаційного суспільства. Показано, як нові дослідження в галузі нейролінгвістики, психології, педагогіки та філософії впливають на формування освітнього поля людини XXI ст., що в подальшому відобразиться на нових формах політичного та економічного життя суспільства. Наголошено, що реформаційні процеси в різних галузях людського існування відбуваються повільно і залежать від рівня розвитку свідомості людей. Швидко втілені реформи, зокрема освітні, без чіткої мети, стратегії й тактики, виявляються руйнівними для суспільства, призводять до втрати сенсожиттєвих цінностей людей, викликають стан розгубленості і невизначеності. Показано, що в межах інформаційного суспільства, за умов чіткого усвідомлення людиною відповідальності за свій вибір, дії та вчинки, відкриваються нові виміри сенсу людського життя на якісно новому етапі її існування.

Ключові слова: інформаційне суспільство, нейролінгвістика, цифрові машини, людина, ««homo konfuzus», цілісність, освіта.

Вступ

Інформаційне суспільство як новий тип існування людини характеризується домінуванням ринку послуг, коли інформація стає головною цінністю на тлі нових технологій виробництва та комунікації. Це кардинально змінює духовне та матеріальне життя людини XXI ст. Стало очевидним, що багато проблем викликало споживацьке відношення людини до природи, різноманітних інституцій держави тощо. Наразі, бізнес набуває швидких технологічних змін, і в близькому майбутньому, як заявляє голова всесвітньовідомої американської компанії IBM

В. Рометті, штучний інтелект замінить трудові відносини (Рометті, 2018). Вона наголошує, що сьогодні потребує кардинального реформування вища освіта людини, оскільки на перший план, зокрема в компанії IBM, виходять короткі програми навчання для швидкого засвоєння нових технічних навичок. Цифрова економіка XXI ст. потребує «нових комірців», оскільки в умовах швидкоплинного світу «безглуздо витратити час на навчання в університеті, а досить пройти програми і стажування в профтехучилищах на зразок P-TECH» – зазначає В. Рометті. Така позиція свідчить про те, що людству не уник-